

ձանց հոգւոց ջերմեանդ Աստուածարտ-
տութեան միտոր ազդեցութիւն ընձայելով,
առաքինազործութեանց քաղցրիկ պտուղ-
ներ ծնանելու է. կազմու մէն արդէն մի փոք-
րիկ ընկերութիւն ուսումնասրանի ընդհա-
նուր պիտոյից հոգաւորութեանց համար,
որոց սերտ սիրով ընկերական միութեան
բազմացանկալի և օգտաւէտ սրբմանը ժա-
մանակին հաղորդելու պարտականութիւնը
ևս կ'ունենամ:

Մէնոն Բահանու, արէր Պէրրոտեան

Նոյն ժամանակ

է 20-ի Դեկտեմբերէ 1869-ի

է Նոյն ժամանակ

Մէկ ԲԱՆԻ ԽՈՍԲ ԱՂԷՐԱՍԱՆԴՐԱՊՈՒՆ ՎԵՐԱՅ:

Չ'զիտամ այլոց վերայ բազմութիւ հայա-
բնակ քաղաք մի ի՞նչ ազդեցութիւն կու-
նենայ, երբ զայն առաջին անգամ տեսնելու
առիթ կ'ունենան. բայց ես անկեղծ կը խոս-
տովանիմ, որ իմ սրտիս մէջ շատ զգաց-
մունքներ կը ծնանին այն քաղաքները, որոց
մէջ հայը բազմութիւ է, և յառաջագէմ
ուսման կամ վաճառականութեան մէջ:
Պուցէ՛ անոր համար, որ Ռուսաստանի քա-
ղաքաց մէջ բնակած լինելով՝ օտար աղդաց
համեմատութեամբ՝ չայր սակաւաթիւ տե-
սած եմ միշտ և առանց որ և իցէ մտաւոր
կամ նիւթական նշանակութեան: Ուստի
բնականապէս Արմէնիոյ աշխարհը անցնե-
լով և չայստանի քաղաքաց պատահելով՝
ինչպէս Տփլիսու, Արեւանայ և Աղեքսան-
դրապօլի, սիրտս հետաքրքրութեամբ լեց-
ված էր իմանալ, տեղեկանալ, թէ այս կողմի
չայերն ինչով կը տարբերին Ռուսաստանի
չայերէն և ո՞ր բաներու մէջ կը դիտարկուեցն

վանոնք: Պէտաւոր տարբերութիւնը և ան-
ուրանալի գերազանցութիւնը հարկաւ
այն էր, որ ես հայերէնախօս չայոց մէջ
ինքզինքս տեսայ, մինչդեռ դժբաղդարար
իմ համաքաղաքացիքս, և բոլոր Պեստրա-
պիոյ համազգայինքս տաճկերէն լիզուով կը
վարին, չնայելով որ ամէն քաղաք ունի իւր
Վարդը: Արեւի թէ այն տեղերը դեռ բոլոր-
ովն ուսման սէրը չէ տարածուած, և կամ
ըստ բաւականին խնամատարութիւն չկայ
ուսումնական յառաջագիմութեան վերայ:
Երկրորդ տարբերութիւնը հազուսան էր,
բնաւորութեանց և ազգային սովորութեանց
մէջ ևս փոքրիկ զանազանութիւններ երե-
ւաց, բայց իմ գիտաւորութիւնս չէ անոնց
վերայ երկարօրէն խօսելու և ամենայն քա-
ղաքաց վերայ մանրամասն դիտողութիւն-
ներ ընելու, հապա առ ժամս Աղեքսանդրա-
պօլի չայոց կրօնական և ուսումնական զար-
գացմանը վերայ մէկ քանի խօսք տակու:

Չայ ճանապարհորդը հայաբնակ գիւղի
մը մօտեցած ժամանակը՝ քննողական աչք
նախ կ'փնտռէ չայոց Ակեղեցւոյ գմբէթը, և
շատ անգամ գիւղի ուրիշ աներէն փոքր
ինչ ընդարձակ տուն մի կ'նշմարէ վերան
առիտակէ փոքրագիր զանգակատուն մանր
զանգակներով, և կամ գմբէթապուրկ կիսա-
ւեր վանք մի կամ Ակեղեցի որոց ձեղունը
վերջին աանները փայտով ծածկուած է
ժողովուրդը անձրեւէն և հողմէ պատսպա-
րելու համար:

Ես վաղուց լսած էի Աղեքսանդրապօլի
նորոգ կառուցանելի Ակեղեցւոյն հոյակա-
պութիւնն ու շքեղութիւնը. ուստի այս
տարի Աղեքսանդրապօլ ելլելու առիթ
ունենալով՝ քանի մի վերաթ հեռուէն ան-
քթիթ աչք կ'փնտռէի այդ նորակառոյց
նկեղեցւոյ որմունքը, բայց մինչև քաղաքին